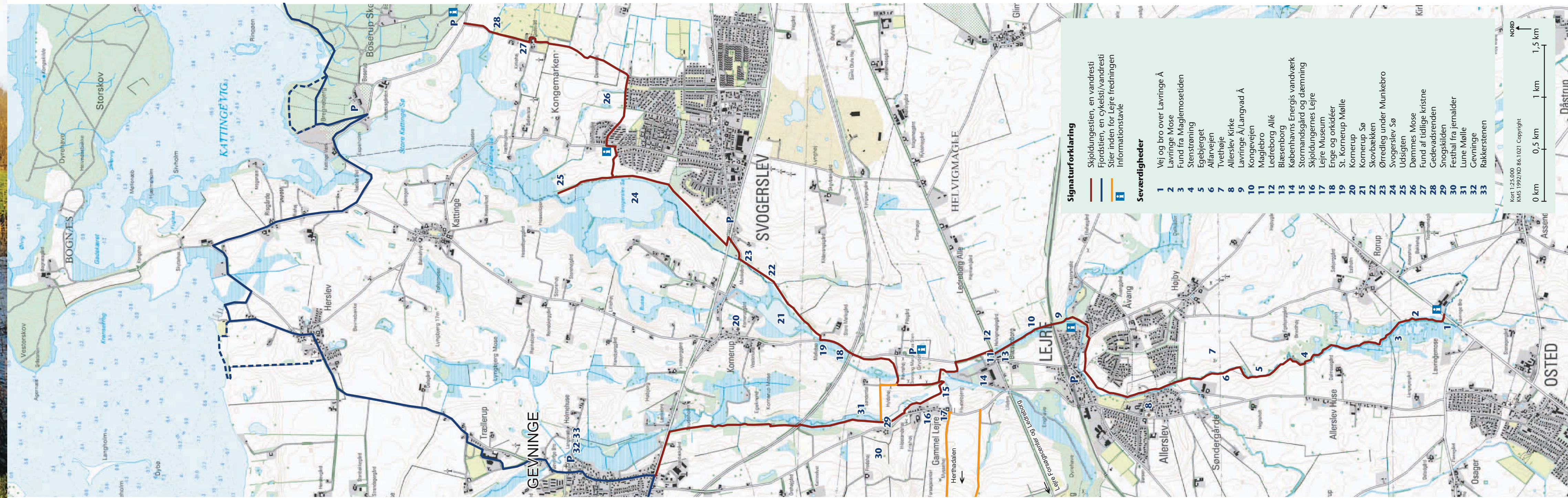

Skjoldunge- stien

-en vandretur langs
Lejre Å
Kornerup Å
Lavringe Å

Skjoldungestien

Stien, der er på ca. 18 km, er afmærket som vandresti. Den går fra Lavringe Mose ved Osted langs Lavringe Å til Gl. Lejreområdet og videre mod nordøst til Boserup Skov ved Roskilde Fjord langs Kornerup Å. Man kan fra Gl. Lejre følge den nordvestlige gren langs Lejre Å til Gevninge. Som det fremgår af kortet, er det muligt at komme til og fra stien ved offentlige vej flere steder. Stien forløber på arealer, der tilhører Københavns Energi, Lejre Kommune og Odsherred Statsskovdistrikt, samt private lodsejere.

Færdselsregler

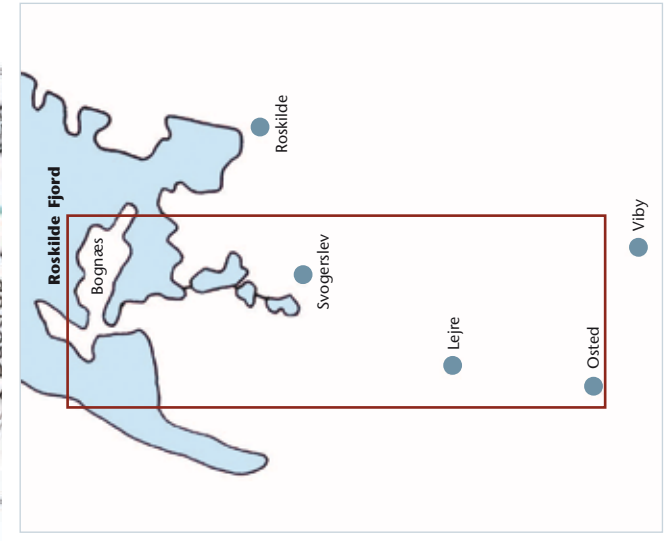
Man skal vise hensyn over for dyre- og planteliv og overfor mennesker, der bor langs stien. Færdsel er tilladt til fods på udyrkede og umdægnede arealer. Omkring skibssætningen og omkring Hestebjerg ved Gl. Lejre er det tilladt at gå ind på de statsjede arealer, selv om de er indhegnet. Der er etableret passager i hegnede arealer ved disse arealer. Iøvrigt gælder naturbeskyttelseslovens bestemmelser for offentlig færdsel i det åbne land, som tillader cykling på veje og stier.

Hunde skal føres i snor på hele stien.

Offentlig transport til stien

Osted: HT-bus 215 og 232 m.fl. Lejre Station: Tog Roskilde-Holbæk. Gevninge og Svogerslev: HT-bus 227 m.fl. Boserup Skov: HT-bus 605.

Parkeringsmuligheder: Se kortet.

Lavringe Å

Skjoldungestien
Skjoldungestien går mellem Osted og Boserup Skov samt Lejre og Gevninge gennem et landskab, fyldt med kulturminder. Åerne, deres enge og nærheden til fjorden mod nord er naturgrundlaget for det liv, som har udfoldet sig her i tusinder af år. I dag er sporene, som vi oplever dem, mens vi går ad stien, snart fra stenalder snart fra jernalder, snart fra nyere tid. Sammen med kulturhistorien kan man opleve de græssende dyr, de lydløse sommerfugle, rislende vand eller om vinteren et brusende åløb i et storslået vandrigt landskab.

Vej og bro over Lavringe Å (1)
Hovedvejen fra Roskilde mod Ringsted blev anlagt i 1783. Med lineal blev den tegnet hen over landkortet med de gamle, snoede veje, som gik fra landsby til landsby. Den nye vej repræsenterede en ny tid og et nyt byggeprincip. Utallige tykke egestolper måtte bankes ned i den dybe mosebund. Broen over åen byggedes af kampesten. Den blev dog ombygget i 1930. Kong Christian den 7.´s monogram fra den gamle bro er genanvendt i den nye.

Lavringe å - et ørredvand
Lavringe Å er en af Sjællands vandrigeste åer. På strækninger med grus og god strøm gyder ørreder i efteråret. Ørrederne kommer til åen fra Roskilde Fjord. Roskilde Amt har lagt grus ud i åløbet for at forbedre ørredens ynglemuligheder. Langs åen indvinder Københavns Energi vand, og boringerne ses som metaldæksler langs åen.

Fugleliv og oldtid i Lavringe Mose
Mere end 60 fuglearter er set i Lavringe Mose (2), som er særdeles artsrig på både sangere, mejser og drosselfugle. Mosen får også besøg af grågæs på træk og af rørhøg, blå kærhøg og spurvehøg på jagt. En del af mosen er privatejet, og der er ikke adgang til vestsiden af åen. I Maglemosetiden ca. 7.000 år f. kr. var mosen en sø. På en holm i søen (3) har en flok mennesker haft en jagthytte med barkgulv. 3.000 år senere brugte Ertebøllefolket også stedet til jagt.

Stenstrøning (4)
Området her med de mange tjørne er en stenstrøning, et område, som har ligget uberørt siden istiden. Da isen smeltede bort, lå sten tilbage, spredt overalt i landskabet. De er med tiden fjernet i takt med opdyrkningen, men hvor de var mange og store, kunne et område få lov at ligge uberørt. Stenstrøningen er beskyttet mod forstyrrelser af en deklaration. På en rundtur i området ses stenene mellem tjørnene, dog bedst om vinteren.

Egebjerget (5)
Information på stedet.

Alfarvejen (6)
Den gamle alfarvej var vejen, hvor alle færdedes. Her var Harrevad, vadestedet hvor man fra Højby kom over åen og videre mod Osted. Her blev senere Harrevadsbroen eller Harids Broe lagt. „Harre“ betyder en

Alfarvejen, kort fra 1779

stendynge. For at komme sikkert over, lagde folk en sten til de magter, der rådede over vandløbet. Harrevad ses på det lille kort fra 1779.

Tvethøje (7)
Information på stedet.

Allerslev kirke (8)
Allerslevs stræder fører fra åen op til kirken. Forfatteren Martin A. Hansen (1909-1955) boede fra1950 i Allerslev og er begravet tæt op til kirken mod syd. Han var levende interesseret i Danmarks historie og er i meget af sin digtning stærkt inspireret af de spor, historien har sat blandt andet på Lejreegnen. Martin A. Hansen var med i det første arbejde med at sikre den store skibssætning ved Lejre for eftertiden. I kirkens våbenhus sidder en tavle med et digt af Martin A. Hansen.

To åer forenes (9)
Lavringe Å fra syd og Langvad Å fra øst forenes her, og vandstrømmen går videre nordpå som Kornerup Å. Fra ældgammel tid er vandløb administrative grænser. De var vigtige skel for tilhørsforhold, ret og pligt i det gamle landskab. I dette punkt mødes 3 herreder og 3 sogne: Volborg, Ramsø og Sømme Herreder og Allerslev, Rorup og Glim sogne samt flere ejerlaug.

Kongevejen (10)
Information på stedet.

Maglebro og Ledreborg Allé
Maglebro (11) betyder Store Bro. Den byggedes i 1753-55. Nord- og sydsiden af broen bærer navnene på Johan Ludvig Holstein Ledreborg og hustru Helvig Vind. Her har været bro gennem århundreder. Ole Worms tegning fra 1643 viser en træbro på stedet. Ledreborg Allé (12) fra 1740erne rækker 7 km ud fra Ledreborg Slot, som er et enestående eksempel på bygnings- og landskabsarkitektur. Lindetræerne blev i 1985-87 fornyet på strækningen øst for Maglebro.

Blæsenborg (13)
Information på stedet.

Københavns Energis vandværk (14)
Vandværket opførtes af det daværende Københavns Vandforsyning i 1937. Der indvindes vand fra 7 kildepladser omkring Lejre. Oprindelig var det tæt på 16 mill. kubikmeter årligt. De senere års vandbesparelser har betydet, at der i dag kun ind

Dæmningen set fra Hestebjerg

vindes ca. 10 mill. kubikmeter vand årligt i Lejreområdet. Der er offentlig adgang på kildepladserne langs åen.

Stormandsgård og dæmning (15)
En dæmning leder her alt vand sydfra ud i Kornerup Å. Dæmningen er fra 12-1300 årene. Rester af en stormandsgård fra 1100-tallet med tilhørende vandmølle er udgravet ved Lejre Ådal nord for dæmningen, altså en stormandsgård fra før dæmningen byggedes. Sådanne gårde tilhørte samfundets absolutte top. Dæmningen skulle fremme mølledriften langs Kornerup Å og på Roskildebispens mølle vest for Roskilde. Den ledte således vandet væk fra møllerne ved Lejre Ådal, så disse mistede betydning. Vandet var formentlig en brik i middelalderens magtkampe mellem adel, konge og kirke. Vandets færd mod Roskilde skete gennem Kattinge Sø og Gedevalsrenden (28). I 1718 fik vandet i stedet udløb i Kattinge Søs nordlige ende.

Tre stiforløb mødes
I Lejre mødes Skjoldungestiens 3 forløb. Folderens tekst følger først strækningen Osted-Lejre (1-17), så Lejre-Boserup Skov (18-28), og derefter Lejre-Gevninge (29-33).

Skjoldungernes Lejre (16)
Lejre var et betydeligt magtcentrum i jernalder, vikingetid og begyndelsen af middelalderen. Området mellem Lejre Å og Kornerup Å rummer både høje, skibssætninger og jordfæstegrave, og i Lejre er spor af store jernalder- og vikingetidsbygninger. Til Lejre er knyttet sagnene om kong Skjold og kongeslægten, Skjoldungerne, med Rolf Krake og Roar og Helge. De regerede i følge

sagnet i denne egn. Derfor har stien fået navnet Skjoldungestien. Området ved Gl. Lejre er fredet for sine natur- og kulturværdier. Sydligst i landsbyen ligger Hestebjerggård, som i dag rummer Lejre Museum. Jorderne til gården ejes i dag af Miljøministeriet og udgør det meste af Gl. Lejrefredningen. Miljøministeriets arealer er alle græsklædte og nogle afgræsses. Der er offentlig adgang til dem via låger og andre gennemgange i hegn.En folder om Gl. Lejrefredningen fås på p-pladserne i området.

Lejre Museum (17)
Museet har blandt andet til opgave at formidle Lejreegns enestående historie, som har stor national betydning. Lejre Museum er indrettet i Hestebjerggård, som har gennemgået en stor restaurering. Museet formidler det rigshistorisk vigtige Gl. Lejreområde og denøvrige kulturhistorie i Lejre Kommune fra oldtid til nyeste tid.

Enge og orkidéer (18)
Enge langs åer er på Sjælland oftest drænede og opdyrkede. Her er engene bevaret og afgræsses. I forsommeren lyser engene violet af store mængder af orkidéerne maj-gøgeurt og kødfarvet gøgeurt. Orkidéer er fredede og må hverken plukkes eller graves op. Planten skjaller, en halvsnylter med gule blomster i juni og smalle, parvise blade, vokser her. Om vinteren står engene ofte under vand og åen er fuld af stærkt strømmende vand, som bruser i fald og slyng. Vinterturen langs åen er en storslået naturoplevelse helt forskellig fra sommerens blide guldalderstemning.

Foto: Erik Hansen

Munkebro. Gul iris og blåvinget pragtvandnymfe

St. Kornerup Mølle (19)
Information på stedet.

Kornerup (20)
I 1200-årene var byen en del af Roskilde Vor Frue Klosters gods. I 1600-årene var landsbyens huse tilknyttet den tidligere hovedgård Kornerupgård, som ligger ved søbredden neden for kirken. Der er ikke offentlig adgang til gården. Kornerup Kirke er Danmarks mindste kirke med spir. Der er 35 siddepladser i kirken, som er fra 1100-tallet og muligvis først var kapel til Kornerupgård. Spiret kendes fra 1640. Der er mere information om Kornerup og omegn på en tavle ved kirken.

Kornerup Sø (21)
Information på stedet.

Skovbækken (22) og vandnymfen
Skovbækken er et af Roskildeegnens reneste vandløb. Her findes tætte bestande af ørreddyngel. Desuden findes mange insekter, både vandlevende og flyvende langs bredden, hvis larvestadium finder sted i bækkens vand. Det gælder f.eks den smukke blåvinget pragtvandnymfe, en af vore største vandnymfer. Hannen er røgfarvet lige efter klækningen, men bliver efterhånden mørkere blå eller violet.

Ørredleg under Munkebro (23)
Munkebro er bygget 1780 som et led i de store nye vejbyggerier. Den har navn efter en vandstandssten „Munken“, som tidligere stod i åen lidt syd for broen. Havørreder gyder her i november/december. Deres legepladser ses som lyse områder i den mørke åbund. Om vinteren ses vandstæren dykke efter føde ved Munkebro. Engen syd for broen er særlig smuk i juni og juli, når gul iris blomstrer i åens kant.

Kattinge Sø, med Kattinge Vig og Bognæs i baggrunden. Ved den lille røde prik løber Gedevalsrenden. Fotograf: Ole Malling

Svogerslev Sø (24), udsigten (25) og Dømmes Mose (26)
Information på stedet.

Fund af tidlige kristne (27)
Her udgravede Roskilde Museum i 1995-2000 en kirkegård med 330 grave og spor af et hus, som formodes at have været en trækirke. Kirkegården er fra tidlig kristen tid omkring år 1000. Mænd og kvinder lagdes i den tidlige kristne tid adskilt, så mændene ligger syd for kirken, kvinderne og børnene nord for, og of-test med armene ned langs siden. DNA undersøgelser har vist, at her ikke var tale om et lukket lille samfund af beslægtede mennesker, men en broget befolkning med store genetiske forskelle, en enkelt med slægtskab på moderens side til en mennesketype i Centralasien.

Gedevalsrenden (28)
Information på stedet.

Lejre Å
Åen begynder ved dæmningen syd for Gl.Lejre, hvor vand i vore dage ledes til ådalen fra Kornerup Å gennem en rende langs dæmningens nordside, blandt andet for at styrke naturinteresserne i området. Det har bevirket at en smal Lejre Å inde langs byens baghaver nu er vandførende, og ørreder går op i åen fra Roskilde Fjord. Nedsat vandindvinding i ådalen har medført, at selve ådalen nu en del af året står med blankt vand og kan tiltrække vadefugle i det tidlige forår.

Gl. Lejre
Om Gl. Lejre se venligst (15 - 17)

Snogskilden (29)
Information på stedet.

Festhal fra jernalder (30)
På marken bag Møllegården er ved nylige udgravninger fundet sporene af en stor hal, meget ældre end vikingehallen, som i 1986 blev fundet i Gl. Lejres sydlige ende. Den nyfundne hal på 48x7 meter er fra 500-årene, og fornemme fundne genstande peger på jernaldersamfundets øverste samfundslag ligesom selve hallen. Stedet er privat område, og der er ikke adgang. Denne hal er samtidig med sagnet om kongeslægten Skjoldungerne med Roar, Helge og Rolf Krake og dennes vidt berømte „Hjorthal“, som ifølge sagnet lå i Lejre, men afbrændtes ved et svigefuldt overfald.

Lune Mølle (31)
Information på stedet.

Gevninge (32)
Gevninge Kirke ligger tæt på åen, som har et stort slyng ind mod kirken. Det er sandsynligt, at man i vikingetid har sejlet fra Lejre Vig ad Lejre/Gevninge Å ind til en anløbsbro nær kirken og vortids gamle bydel. Udgravninger i Gevninge af blandt andet dele af en fornem hjælm med guldbelægning og sjældne armringer af guld viser, at her boede rangspersoner i yngre jernalder og vikingetid. Det var samtidig med Lejrekongerne, og i Gevninge har folk haft det betroede hverv at vogte porten til Lejre. Her steg man i land og kom formentlig på hesteryg til Kongsgården i Lejre.

Rakkerstenen (33)
Information på stedet.